

„subiectivă” („o fantezie a personajului principal Henric al IV-lea”). A doua analizează *elementele matricei teatrale* a piesei, unde, din patru componente (personajul, situația, locul și timpul), personajul e socotit, normal, cel mai dinamic și asocierea moreniană explicită (Structura piesei este izbitor de asemănătoare cu o ședință de psihodramă, în care protagonistul este propriul său terapeut”. Incitantă e, mai ales a treia, unde personajul e asemuit cu *Marele Mascat*, evoluția lui situată într-o traiectorie „cu cea a personalităților multiple”, „întrupare perfectă a timpului dionisiac” în debutul piesei, „eminamente apollonian” spre sfârșit, prin uciderea lui Belcredi. A patra subdiviziune prezintă o *clasificare a tiparelor comportamentale* ale personajului, cu rolurile de bază și complementare pomenite, unde necesitatea de a improviza naște rolul jucătorului („Crearea rolului de jucător este de fapt esența personajului Henric al IV-lea”). În fine, a cincea sintetizează *caracteristicile rolurilor*, subliniind că piesa este „călătoria inițiatică de individualizare, de maturizare a unui suflet rebel” care descoperă „elementele terapeutice ale jocului de rol prin faptul că își construiește masca”. Și echivalența presupusă se adevărește – Henric al IV-lea devine un Hamlet „pedepsit cu propria existență”, care înlocuiește dilema „a fi sau a nu fi” cu alternativa „sunt sau nu sunt?”.

Doă anexe completează volumul, una cuprinzând premierele pieselor pirandelliene în Italia (din 1910 până în 1937), a doua – o schiță grafică a ramificațiilor interpretative specifice asumării rolului discutat. Interesantă și bogată în argumentații, lucrarea întregește cu un aport inedit bibliografia de studiu a celor înscrisi la arta actorului și o perspectivă de reală prețuire intelectuală pentru viitori protagoniști.

## *Spațiul magic al Casandrei*

La îndemnul și cu sprijinul financiar al rectorului Florin Zamfirescu și cu aprobarea senatului UNATC, a apărut albumul omagial ***Casandra, jubileul de 50 de ani***, alcătuit de prof. univ. dr. Alexandru Lazăr. Ilustrând cinci decenii de activitate a Studioului de Teatru Casandra, inaugurat la 21 ianuarie 1957 la îndemnul lui George Dem Loghin (fost 22 de ani profesor și, pe rând, decan, prorector și rector al I.A.T.C.) Domnul Lazăr este și realizatorul a 14 albume anterioare („bio-artistice”, specifică dânsul) ale promoțiilor I.A.T.C. din anii 1956–1967, 1973 și 1975. Micul teatru Casandra a fost pentru cincizeci de generații de profesioniști ai teatrului locul primei întâlniri cu publicul propriu-zis, chiar dacă, în majoritatea cazurilor, cuprindea pe jumătate, sau trei sferturi, propriii colegi de institut. Locul primului trac mai serios al viitorului actor, dincolo de emoția multiplelor examene de învățăcel, imaginea aureolată de nostalgia primelor aplauze, primelor ieșiri la rampă și reverențe și primelor confirmări publice ale propriilor aspirații. „*Spațiul magic*, spune Dinu Cernescu în cuvântul omagial, „care ne-a făcut să fim ceea ce suntem astăzi: adică oameni de teatru”. Iar Alexandru Lazăr echivalează poetic – „cutiuța unde ne-am trezit actori... semi-zeița care ne-a dat aripile de zbor în teatru”.

Casandra

2007-2002  
1961Jubileul de  
50  
de ani

Continuator al Studioului experimental al Institutului de Teatru, care a funcționat din septembrie 1953 într-o mică sală a Ateneului Român, studioul Casandra și-a inaugurat activitatea cu spectacolul *Plicul* de Liviu Rebreanu, interpretat de studenții clasei profesorului Ion Finteșteanu (lector Sorana Coroamă, asistent Sanda Manu). Printre ei, Eugen Popescu, Gh. Popovici-Poenaru, Radu Voicescu, Cosma Brașoveanu, Adina Popa, Dumitru Chesa din anul III, Cornel Revent din anul II. În cincizeci de ani, aproape cinci sute de spectacole. La conducerea studioului s-au aflat, o vreme, profesorul Mihai Vasiliu, regizorul-pedagog Mihai Dimiu și, din 1971, „unul din cei mai buni directori de teatru [...] sufletul, inima, creierul unei munci organizatorice deloc ușoare” (cf. Al. Lazăr), actorul și regizorul Valeriu Grama (1971–1999, 2003–2007). În palmaresul studioului se înscriu două importante reuniuni I.T.I. (1964, 1969), participări la festivaluri internaționale (Marele premiu la Zagreb în 1965 pentru *Șeful sectorului suflete* de Al. Mirodan, „miracolul românesc” în regia studentului Andrei Șerban; premiul special al juriului la Durham-Anglia, în 1978, pentru *Romeo și Julieta* de Shakespeare, regia Cătălina Buzoianu; premiul de regie lui Grigore Gonța și de interpretare Tania Popa la Casablanca, 1993, pentru *Vesela farsă a cocoșatilor* etc.), festivaluri naționale, numeroase turnee. E enumerată conducerea IATC-UNATC, cu zece rectori în perioada 1950–2007 (longeviv în funcție Costache Antoniu, 17 ani, 1953–1970), conducerea și personalul studioului.

Capitolul substanțial, bineînțeles, e cel al promoțiilor, începând cu 1957 (400 de pagini). Pagini de veritabil album, remarcabile grafic, cu câte două fotografiile ale dascălilor grupelor respective (profesor, asistent) de actorie, regie, păpuși-

marionete, scenografie, coregrafie, apoi spectacolele prezentate, cu scene ilustrative, și, firește, studenții-absolvenți. Date biografice, totodată, pentru principalele cadre didactice, fișa de creație cu reprezentațiile și teatrele la care au activat și – perla albumului, unde lucește generos și inspirat, harul celui ce-i iubește și respectă pe toți, Alexandru Lazăr, cu caracterizări și comentarii succinte – scurte portrete ale dascălilor. Din cele aproape 140, citez spre edificare, cu admirație, câteva fragmente."ȘAHU – Ion Șahighian – uriaș la trup și uriaș în meserie [...] Realiza spectacole colo; FINȚI – omul cel mai integru, cel mai blând și mai dăruit artist al fenomenului teatral; SORANA – cea frumoasă, cea inteligentă, cea talentată [...] Era blândă, atentă, inventivă, ne modela cum vroia, ne stimula actul creativ; un paradox, COANA JANA (*n.m.*, Eugenia Popovici) – o rază de lumină emoționantă a unei adevărate ingenuie dramatice [...] când ajunge profesoară și mai apoi rector, devine... fiară; BELIGAN – un triumf al teatrului românesc [...] dă impresia că se amuză jucând [...] nu «joacă» un rol, ci face conversație; SANDA (Manu, *n.m.*) – una din cele mai bune profesoare de arta actorului [...] a răspândit parfumul unei flori magice; TAVI – cu aerul său ușor desuet, Octavian Cotescu și-a prezentat lumii bonomia lui funciară, dragostea de teatru și de oameni, rămânând în amintirea noastră *conștiința* cea mai vie a unui *mare artist*; CĂTĂLINA – gândire de șahistă [...] realizatoarea celor mai formidabile spectacole-metaforă; BIBU (*n.m.*, Dem. Rădulescu) o fabrică de umor [...] cu stilul său de joc cu poante aruncate în vânt fără să fie tratate ca atare, spuse dezinteresat, cu timiditate și candoare, declanșa din plin hazul; ADI (*n.m.*, Adrian Pinte) – un mare romantic [...] Avea cel mai mare coeficient de inteligență, 10, nu 1 la 100, ci 1 la 1000, el trăia introvertit propria lui dramă, din care renăștea ca pasărea Phoenix, din propria-i cenușă". Ultimii trei ani consemnați au întrunit și cel mai mare număr de absolvenți: 36 în 2005; 42 în 2006; 47 în 2007 (evident, cu noile secții înființate). Înainte de 1990, cei mai mulți au fost în 1973: 91.

În completare, trei utile capitole, unul chiar surpriză, „Istoricul învățământului artistic pe scurt” (de la inițiativele Societății Filarmonice din 1833–1834, până la crearea I.A.T.C. în 1954, cu date despre cei ce au predat în institut). Apoi, Catedrele, materiile de curs predate din 1950, cu titularii lor și *oamenii Casandrei* (abia aici îl întâlnesc pe Valeriu Grama, „sufletul” Studioului, căruia mă așteptam să i se acorde câteva pagini în cuprinsul albumului și poate propria sa mărturie, singurul reproș pe care îl pot face excepționalei lucrări). O listă cu 18 personalități, „doctor honoris causa” ai universității, încheie valorosul volum, unde toți oamenii de teatru din ultimii cincizeci de ani, mai ales, se regăsesc (mai puțin teatrologii!).

Viitorul? Îl indică cu amărăciune George Banu în cuvântul omagial: „Aș fi vrut să fiu alături de voi și de Casandra. Gândindu-mă la ea, îmi spun că pentru toți studenții care au trecut pe acolo, ea e un fel de substitut al *Livezii de vișini*. A venit ora dărmării”!